свет је један

Колин Крејг

АФРИКА

Креативни центар

Наслов оригинала
Colleen Craig
AFRIKA

Text copyright © 2008 by Colleen Craig
Published in Canada by Tundra Books,
75 Sherbourne Street, Toronto, Ontario M5A 2P9
Published in the United States by Tundra Books of Northern New York, P.O. Box 1030, Plattsburgh, New York 12901

За издање на српском језику © Креативни центар 2010

Библиотека *Свет је један*
књига четрдесет пета
прво издање

Уредник библиотеке
Дејан Беговић

Уредник издања
Анђелка Ружић

Илустрације
Александар Сотировски

Лектор
Драгана Раковић

Припрема за штампу
Татјана Ваљаревић

Издавач
Креативни центар, Београд, Градиштанска 8
тел. 011/ 38 20 464, 24 40 659, 38 20 483
www.kreativnicentar.rs
e-mail: info@kreativnicentar.rs

За издавача
мр Љиљана Маринковић, директор

Штампа
Графостил

Тираж
2.000

ISBN 978-86-7781-754-1

Издавање ове књиге помогао је
Канадски савет за уметност

Conseil des Arts du Canada
Canada Council for the Arts

Колин Крејг

АФРИКА

С енглеског превео
Зоран Пеневски

Креативни центар

За Линдзи и Лорен

Здраво, Африко!

„Хајдемо“, рекла је Ким кад се авион зауставио на писти.

Њена мајка, једна од оних жена које обично не држи место, седела је поред ње потпуно скамењена. „Не могу“, рекла је.

Е, супер, помислила је Ким. Путници су устали и почели да ваде торбе из претинаца изнад седишта. Кроз узани прозор авиона Ким је посматрала како довлаче степенице до летелице. Пре или касније, њих две ће морати да изађу.

„Ријана“, молећиво је изговорила. Често је звала мајку по имену, нарочито кад је хтела да привуче њену пажњу. „Морамо да кренемо.“ Извадила је чоколадицу из џепа тексас јакне и преполовила је. Један део је стрпала у уста, а другим је махала мајци испред носа.

„Заклела сам се“, рекла је Ријана, не обазирући се на чоколаду, „да моја нога више неће крочити на ово тле.“

Ким је жарко желела да изађе из авиона и већ се била узврпољила. „Је л' хоћеш да свратимо прво до неке лударе или...?“ Хтела је да орасположи мајку, али с комадом чоколаде у устима, у њеним речима било је више сарказма него обично.

Није могла да се помери јер је најпре мајка морала да устане са свог седишта. Нестрпљиво је раширила карту „са ушима“, на којој је уцртала путању од западне Канаде до Велике Британије за време досадног деветочасовног пута. Досадног са великим Д. У Лондону су преселе у други авион, у којем је имала дванаест сати да дебелим наранџастим маркером повуче линију од тог града па преко целе Африке до Кејптауна.

Ким је на дну карте нажврљала реч *Африка**. Никад није била на овом континенту. Није знала ништа о њему, осим оног што је прочитала у понеком чланку своје мајке и видела на фотографијама часописа *Национална ӣеоӣрафија*, али је била сигурна у то да се на енглеском Африка не пише са *к*. Међутим, из неког непознатог разлога, и овако написана реч није изгледала необично. Барем не у њеним очима, поцрвенелим од летења. Баш је то хтела да каже мајци, али она је била потпуно одсутна.

Ким је проверила да Ријана није нешто заборавила у платненом џепу на седишту испред. „Хајде, мама. Морамо да кренемо.“

* На енглеском језику Африка се пише *Africa*, без слова к (прим. прев.).

Кимина мајка је била новинарка која је извештавала о врло опасним темама. Ишла је на Карибе да би писала о људима којима је ураган све уништио. Писала је о бродоломницима и онима који су преживели авионске несреће. И била је сјајна у свом послу. Због тога ју је радио-станица у којој је тренутно била запослена послала у Африку да прати рад Комисије за истину и помирење*. Ријана је могла да говори о свему. Међутим, кад год би је Ким питала нешто у вези са Јужноафричком Републиком, земљом у којој се родила, заћутала би као да је видела духа. И тачка.

Ким је покупила мајчине ствари. Ријана је волела модерне, огромне наочаре и, иако је имала три пара, често их је губила. „Сети се само, нисам ни ја скакала од среће што долазимо овамо“, рекла је стављајући мамине наочаре у футролу.

И док је изговарала ту реченицу, Ким је знала да није била сасвим искрена. С времена на време

* Апартхејд (на африкансу *apartheid* значи раздвојеност) био је друштвени систем у Јужноафричкој Републици од 1948. до 1994. године. За апартхејд је карактеристично то што је црначка већина била обесправљена и живела одвојено од белаца. Апартхејд је срушен пре свега деловањем чувеног борца за права црнаца Нелсона Манделе. Јужноафричка Комисија за истину и помирење основана је 1995. да би истражила кршење људских права током апартхејда. Надбискуп Дезмонд Туту, председник Комисије, приморао је владу да на име обештећења исплати 270 милиона долара жртвама, којих је било око 20.000 и које су сведочиле о злочинима у том периоду. Комисија је престала са радом 2003. године (прим. прев.).

била је толико узбуђена због одласка у Јужноафричку Републику да није могла да заспи. Путовање је обећавало авантуру – а она је обожавала авантуре. С друге стране, током та три месеца, колико неће бити у Канади, много тога ће јој недостајати: пријатељи, летовање и, пре свега, фудбал.

Ким је морала нешто брзо да предузме. Стјуардеса их је знатижељно посматрала.

Одлучила је да промени тактику. „Ујка Пит ће можда организовати потрагу за нама.“ Кришом је погледала ка мајци да види реакцију. „А шта кажеш на то да одемо и отворимо мејл, па да се јавиш својој радио-станици, а?“ Почела је да брбља, говорећи све што јој је падало на памет. „Шта ћемо с дедом, имањем, рођацима?“, додала је.

Да ли ју је мајка уопште слушала? Ријана је чула све. Склонила је меку плаву косу с лица и открила очи сличне очима животиње која је упала у замку. „Он неће доћи“, прошапутала је.

„Ко то?“, упитала је Ким.

Ријанина је трепнула, а поглед јој је постао леден. „Твој деда.“

Ким је решила да буде пажљивија. Лакнуло јој је кад је видела да је мајка учинила напор да барем књигу и наочаре стави у платнену торбу. „Мама, а Рт добре наде?“, изговорила је Ким полако. „Топли Индијски океан с једне стране, а хладни Атлантик с друге? Обећала си да ћеш ми показати не само један већ два океана.“

Упалило је! На реч *океан*, Ријанине очи су засијале. „Кејптаун је најлепши град на свету“, рекла је вадећи пасоше.

У згради аеродрома мушкарац косе боје песка снажно им је махао. „Ено твог ујака“, показала је Ријана. Ујка Пит је имао кратку косу, раздељак са стране и наочаре, и био је зајапурен као дечак који пева у хору. Носио је тренерку и патике, а на глави накривљен канадски бејзбол качкет, који се још више нахерио чим се руковао с Ријаном. Кад се окренуо ка Ким, качкет се опасно приближио његовим очима. „Ја сам твој *ом* Пит“, рекао је и загрлио је, лупнувши је по леђима.

Е, супер, помислила је Ким. У његовом даху осећали су се дуван и пеперминт.

„Нисте имали проблема током лета?“ Одмакао се мало и поново је погледао. Ким је знала шта ће да види: високу тринаестогодишњакињу с коврџавом и разбарушеном косом, била је превише уморна да би се очешљала. Није могао да види да јој је било веома чудно што је ту. Канада је била њен једини дом. Али тамо није имала родбину. Ујка Пит је први рођак ког је видела.

„Све је било у реду, *ум* Пит“, рекла је и корак-нула уназад.

„*Ом* Пит“, исправила ју је Ријана, осмехнувши се брату с нелагодом.

„Биће баш висока“, рекао је ујак.

Ким се није допало како ју је ом Пит одмеравао

У зїради аеродрома мушкарац косе боје їеска снажно им је махао.

од главе до пете. Али јој се допало кад је приметио: „Не личи на тебе“.

„Хвала богу“, рекла је Ријана провлачећи прсте кроз косу. Ом Пит је имао плаву косу, као и Ријана. Баш као мајчина, Питова коса могла би да се исправи мокрим чешљем. Али Кимина бујна смеђа коса била је тако густа и чупава да је могла да је обузда само помоћу широке еластичне траке, попут оне која се користи у супермаркетима за паковање крупног поврћа.

Пола сата касније ушле су у Питов *ландровер* и почеле да везују сигурносне појасеве. Возило је било огромно, али Ким је било тесно због торби испод ногу. Осим тога, делила је седиште с великим псом, који је имао шпицасте уши. У његовом даху осећала се риба, а длака му је била умршена гранчицама на које је налетео док је јурио кроз жбуње. Употребио је своје велике жуте преисторијске канџе како би се отарасио инсеката који су живели у његовом крзну.

„Бликсеме!“, викнуо је ом Пит на пса, који се снажно драпао задњом ногом.

Џип с погоном на сва четири точка вијугао је уз литице поред мора. Кејптаун је био најудаљенија тачка Африке – Африке са *к*, како је Ким сада мислила о њој на енглеском језику. „Шта мислиш о нашој Мајци свих градова*, Ким?“, упитао ју је

* Један од назива за Кејптаун, главни град Јужноафричке Републике (прим. прев.).

ујак, не испуштајући волан из руку. „Провозаћу те мало да је видиш.“

Ким се промешкољила јер није могла да гледа кроз прозор. Литице су биле веома стрме. Једна грешка на кривудавом путу и могли би наглавачке да слете у море.

„Боравак у Африци могао би да ти надокнади досадно детињство у Калгарију.“ Ким је прекрстила руке мрмљајући себи у браду. Крај ње, Бликсем је био заокупљен својим псећим пословима – драпањем, балављењем и дахтањем. Ријана је неодређено климала главом, али није скидала поглед с океана.

Мајка и ујак су чаврљали на африкансу, језику којим су говорили кад су били мали. Ким је знала да је тај језик мешавина холандског, немачког и још неких језика, али није разумела ни реч. Пошто није могла да испружи ноге, истегнула је уморне руке и понадала се да не разговарају о њој. Ионако је било доста непознаница у њеној породици, само јој је још недостајало да око ње говоре африканс, па да тиме буде још више тајни и да тако поново буде гурнута у страну. Једино је препознала реч *Melkweg*, име мајчиног породичног имања. *Melkweg* значи *млечни пут*, а Ким је знала да се од Кејптауна до имања путује дуго, пошто се оно налази усред Каруа, пусте висоравни, где је ноћу небо чисто и пуно звезда.

Слушала је храпаве, изломљене и грлене звуке непознатог језика. Како би то изгледало кад би

ово био *њен* матерњи језик, а не енглески? Да је њена мајка остала у Јужноафричкој Републици и да није емигрирала носећи је у стомаку, данас би живеле у Африци и говориле овим језиком.

Ом Пит се наједном окренуо од Ријане и почео да говори на енглеском. Да се нису посвађали? Или је прешао на енглески јер се коначно сетио да Ким, жива и здрава, седи иза њих?

„Буди обазрива“, рекао је ом Пит Ријани. „Створићеш себи непријатеље.“

Ријана је на то дигла нос и одговорила: „Пите, знам у шта се упуштам“.

„Нису сви с одобравањем прихватили Комисију за истину и помирење“, узвратио је. „Неки мисле да је то лов на вештице, смишљен да би подстакао мржњу.“

Кад су одлучиле да дођу у Јужноафричку Републику, њена мајка је напоменула да постоје опречни ставови о Комисији за истину и помирење – неки су је подржавали, неки нису. Комисију је формирала нова влада и њен задатак је био да истражи неправде учињене у пређашњем систему, који је силом наметнуо поделу на црнце, белце, Индијце и обојене. Али, Ким је сад први пут схватила да праћење рада Комисије може бити опасно по новинаре.

Ријана је изгледа игнорисала Питово упозорење. Гледала је кроз прозор у море и рекла: „Стани овде, молим те“.

Ом Пит је скренуо ка видиковцу који се налазио високо изнад океана. Кад се џип зауставио, Ријана је излетела из њега и изула се. Ким није могла да поверује својим очима. Гледала је како је њена мајка звиждуком позвала Бликсема, а затим су њих двоје појурили до краја литице. Сунце је залазило и ом Пит је предложио Ким да те ватрене боје посматра са свог места. Ујак је, заправо, испружио руку ка задњем седишту и углавио је између ње и врата, тако да је она остала заробљена.

„Пусти мајку да буде мало сама“, рекао је заповедним тоном. „Напокон се вратила кући.“

Је л' он то полудео?, помислила је Ким. Њена кућа је у Канади! Била је исцрпљена од два напорна лета, и осећала је како су јој усне и грло суви као песак. Шта то њена мајка ради, стојећи босонога и мазећи непознатог пса иза ушију? Да ли је ово она иста жена која јој у Калгарију није дозвољавала да има кућног љубимца? И шта то ом Пит умишља, ко је сад па он да јој забрани да изађе? Његов бејзбол качкет памтио је и боље дане, изгледа да је и он, као и Ријана, волео да носи стару одећу. Извадио је паклицу и запалио цигарету, не питавши је да ли јој смета.

Ким је нервозно кружила језиком по сувим устима. Понадала се да се неће разболети. Ујакова цигарета усисала је сав ваздух из *ландровера*.

Ријана се задржала. Прислонивши чоколадом умазане прсте на образе не би ли се расхладила, Ким је упитала: „Да ли си познавао мог оца?“

Питање је излетело брзо као змијски језик. Није намеравала да се распитује за оца, али је то учинила скоро против своје воље.

„Мог оца“, поновила је. „Да ли си га познавао?“

Ом Пит није хтео да је погледа, већ је скинуо наочаре и почео да их брише крајичком тренерке. Питање јесте било неочекивано, али Ким је знала да једино тако може добити одговоре. Кад би јој рекао барем неки детаљ! Међутим, уместо да јој одговори на питање, он је брзо ставио наочаре и показао руком од мора ка тами с друге стране пута. „Погледај! Иза оне литице налази се чувена планина Тејбл. Ни трага од снега на њој. Није као Стеновите планине.“

Ким је из очаја забила прсте у седиште. Било је прекасно. Мајка и Бликсем прилазили су колима. Разговор о њеном оцу је завршен. Засад.

„Имаћеш бољи поглед из куће“, додао је ујак. „Има дана кад је облаци прекрију као столњак. Кажу да по њима можеш да видиш какво ће бити време.“

Бликсем је скочио на задње седиште, машући репом док се није удобно сместио. „Умирем од жеђи“, рекла је мајци док је седала на предње седиште.

„Душо, пила си сок у авиону“, промрмљала је Ријана, која је очигледно и даље мислила на океан.

„Девојчице моја“, рекао је ом Пит с цигаретом у устима. „Хоћеш ли жваку?“

„Не“, промрмљала је и завалила се у наслон седишта. Топли Бликсемов дах с мирисом рибе

натерао ју је да трепне. „Не, хвала“, додала је, пошто јој је све пресело.

Ом Пит је вратио кола на пут. „Скоро смо стигли“, рекао је. „Кућа је мала, али удобна, изграђена у викторијанском стилу. Стара је више од сто година.“

Ким је зурила у мајчин потиљак. Излуђивало ју је то што није хтела да јој прича о оцу. Све што јој је рекла било је то да је и он рођен у Јужноафричкој Републици. Као да Ким није могла да сабере два и два! А онда, само дан након што је прихватила нов задатак, мајка јој је показала излизану бележницу која је припадала њеном оцу. „Ово је једино што ми је дао“, рекла је. „Желео је да постане писац.“

Кад је добила бележницу, једва је дочекала да остане сама и да завири у њу. Неколико минута касније седела је у својој соби с упаљеном лампом и нестрпљиво прелиставала исписане странице. Чик погодите! Текст није могла да прочита пошто је био написан на језику који није знала. На крају је одустала, ставила бележницу испод душека и покушала да заборави на њу. Али, кад се спремала за тромесечни боравак у Африци, ставила је нотес у ручни пртљаг како би јој био надохват руке.

Ријана ју је погледала у ретровизору, а потом сањиво зурила кроз прозор.

„Где је мој отац?“, промрмљала је Ким. Речи су допрле тек до њеног меканог длана, који је још увек мирисао на чоколаду из авиона. Наравно, нико је није чуо.

Кућа и колиба

Пузавице и листови смокве око њихове куће светлуцали су на месечини. Поред улазних врата, која је откључао ом Пит, налазила се бела дрвена решетка, а при њеном дну могле су се видети пресечене стабљике ружа.

„Ала је мрачно“, рекла је Ким подрхтавајући.

„Ти викторијанци су баш знали да направе како ваља“, рекао је ом Пит чим су ушли. „Мали прозори држе топлоту зими, а штите од сунца лети.“

Кућа није била велика, али су собе изгледале пространо због високе таванице. Имала је лимени кров, а зидови су били дебели и крем боје. Личила је на кућицу од слаткиша. У дневној соби полице су биле улегнуте под тежином књига, шкољки и изрезбарених зебри и жирафа. У једном углу просторије налазио се камин од ливеног гвожђа с правоугаоним димњаком. Иза стакла је горела ватра.

„Па, да ли вам се свиђа?“, упитао је Пит. Кожа око његових очију наборала се кад се осмехнуо.

свет је један

Тринаестогодишња Ким проводи летњи распуст у Африци. Јужноафричка Република је домовина њене мајке Ријане, која је новинарка и има задатак да извештава о раду Комисије за помирење. Док се мајка бори са успоменама, Ким открива истину о својој породици и болној прошлости Африке. Уз помоћ Тембе, сина породичне служавке, кренуће у потрагу за оцем, о којем мајка скрива истину.

ISBN 978-86-7781-754-1
9 788677 817541
www.kreativnicentar.rs